

Slaaf van de leergang?

Marjon Tammenga-Helmantel

DTKC 26 januari 2018,
Groningen

Inhoud

Wat weten we?

Een blik in de klas: 4 case studies

Is het volgen van de leergang erg?

Kwaliteit van de leergang

Conclusie

Leuke binnenkomer.....

De leergang is het curriculum (Guerrettaz & Johnston, 2013)

“Lesmethoden worden intensief gebruikt voor alle MVT en vormen als het ware het curriculum” (Fasoglio et al., 2015: 24)

Wat weten we?

› Veel beweringen/aannames:

1. Drie typen leraren:

- die letterlijk de leergang volgen
- die leergang beschouwen als verzameling bouwstenen
- die verschillende materialen inzet

(Haß, 2006)

2. “ [..] wird in der Sekundarstufe I der Unterricht weitgehend vom Lehrbuch geprägt” (Thaler, 2011)

Wat weten we?

- › Veel beweringen/aannames
- › Nauwelijks empirisch onderzoek (Kurtz, 2011; Tomlinson, 2012; Fasoglio et al., 2015)

Een blik in de klas: 4 case studies

- › RQ: Wat doen docenten met de leergang in de klas en waarom?
- › Methode: 4 docent DUI; 1 hoofdstuk uit *TrabiTour* (A1-2); ongeïnformeerd; voorjaar 2015 en 2016
- › Instrumenten: observatie-instrument op basis van McDonough & Shaw(2003), interview (leergang/lespraktijk), lesmateriaal en toetsen
- › Analyse: aantal en categorie van de adaptaties + waarom

Resultaten: de getallen

	Opgaven (N)	Gedaan (N)	Adapt (N)	Adapt (%)
Docent 1	71	37	19	51,4
Docent 2	71	24	15	62,5
Docent 3	71	29	16	55,2
Docent 4	54	18	16	88,9

Resultate: Was fiel auf?

Dozent 1:

Gestrichen: Landeskunde, Sprechen und Schreiben -
Zeitmangel

Reihenfolge: Wortschatz früher-mehr Wiederholung
möglich

Ergänzungen: Grammatik-eigene Materialien

Resultate: Was fiel auf?

Dozent 2:

Gestrichen: Lesen, Hören, Sprechen und Schreiben -
Zeitmangel, eigene Materialien, keine Prüfung
demnächst

Reihenfolge: Wortschatz früher und Grammatik später -
Relevanz; Hören später –kurz vor dem Test

Ergänzungen: Grammatik - zu wenig im Lehrwerk;
Hören –Zugang zu Audiomaterial; Wortschatz und
Sprechen –Qualität des Lehrwerkes

Resultate: Was fiel auf?

Dozent 3:

Gestrichen: Lesen, Hören, Sprechen und Schreiben -
Zeitmangel, keine Hör/Lese/Schreibtests demnächst;
Rätsel/Witze – Zeitmangel, albern; Schreiben: Qualität,
eigene Materialien

Reihenfolge: Wortschatz früher – mehr Zeit zum
Lernen; Lesen früher – lieber in Blocks

Ergänzungen: Grammatik - zu wenig im Lehrwerk,
Qualität des Lehrwerks; Wortschatz

Resultate: Was fiel auf?

Dozent 4:

Gestrichen: Rätsel/Witze – Zeitmangel, eigene Materialien; Sprechen und Schreiben: Qualität, eigene Materialien; Literatur: Zeitmangel

Reihenfolge: nichts Bestimmtes – Kopierer kaputt, zuerst Prüfungspensum, wenn Zeit übrig ist

Ergänzungen: Grammatik – Relevanz des Themas;
Landeskunde: Relevanz

Resultaten: samenvatting

- Veel opgaven werden geschrapt, vooral de productieve vaardigheden. Reden: tijdgebrek of kwaliteit van de leergang
- Woordenschatopgaven werden wegens de relevantie vroeger aangeboden; geschoven met oog op de toets
- Extra-opgaven of aanpassingen vooral bij grammatica (4 uit 4): de leergang biedt te weinig; ook meer woordenschat (2 uit 4)
- **Teaching to the test!**
- Geen docent was een slaaf; keuzes onderbouwd; variatie in hoeveelheid aanpassingen.

Is het volgen van de leergang erg?

- › In literatuur/onderzoek negatief over volgen; aanpassingen zijn nodig (Allwright, 1981; Gray, 2000; Tomlinson & Masuhara, 2004)
- › In opleiding: “zet je leergang bewust in” (leerganganalyse + lessenserie)
- › Maar een leergang is ook heel fijn!!!!

Voordelen van een leergang

- › Bespaart tijd
- › Bevat vaak goede didactische oefeningen
- › Biedt structuur en dient als basis
- › Bewaakt leerlijnen en progressie; bouwt herhaling in
- › Maakt afspraken over gezamenlijke toetsing makkelijker

(o.a. O'Neil, 1982; Kurtz, 2011)

Vooraf gebruiken als....

- › Passend bij uw onderwijs
- › Kwaliteit van de leergang goed is

Kwaliteit van de leergang

› Leerganganalyse: 1001 criteria, contextafhankelijk

...

Leerganganalyse vanuit perspectief van communicatief talenonderwijs:

1. Wat is de positie van grammatica?
2. Wordt de culturele en talige diversiteit van de doeltaallanden weerspiegeld?

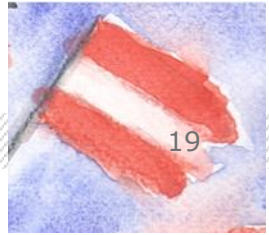
1. Wat is de positie van grammatica?

- › Werkwijze
- › *Mach's gut* en *Salzgitter heute* bieden in absolute en relatieve zin veel grammaticale structuren, met name deductief, weinig herhaling
- › *Na klar* en *Neue Kontakte* bieden relatief (niet absoluut) minder grammatica, met name inductief, veel herhaling
- › *TrabiTour* zit op alle fronten in het midden
- › Algemeen: productieve opgaven zijn gekoppeld aan de *Redemittel* en het thema, niet aan grammatica
- › Tammenga-Helmantel, M. & Maijala, M. (2018): The position of grammar in Finnish, Dutch and global teaching materials for German as a foreign language. *Language Teaching Research* (DOI: 10.1177/0123456789123456)

Wordt de culturele en talige diversiteit van de doeltaallanden weerspiegeld?

- › DACHL-Prinzip
- › Maijala, M., Tammenga-Helmantel, M. & Donker, E. (2016): Das DACH-Konzept in finnischen und niederländischen DaF-Lehrwerken. *Zielsprache Deutsch*, 43/1, 3-33.
- › Tammenga-Helmantel, M., Ciepielewska-Kaczmarek, L., Jentges, S. (2017): Kultureller und sprachlicher Vielfalt auf der Spur: D-A-CH(-L)-Praxis in polnischen und niederländischen DaF-Lehrwerken. *IDV-Magazin*, 92, 32-38.
- › Tammenga-Helmantel, M., Maijala, M., & Donker, E. (2017). Betekenisvol en uitdagend vreemdetalenonderwijs door talige en culturele variëteit. Een analyse van Nederlandse en Finse leergangen Duits. *Levende Talen Magazine*, 104/1, 16-21.

DACHL-Fazit:

- überwiegend faktenorientiertes kulturelles Lernen in beiden Ländern
- einzelne (oft klischeehafte) Informationen über die deutschsprachigen Länder
- Österreich und die Schweiz werden insbesondere als Reiseziele dargestellt (so auch van Kerckvoorde 2012, 179)
- explizite kulturbezogene Analysen und Reflexionen sind selten (bleiben immer noch im Zuständigkeitsbereich der Lehrenden)
- die positiv besetzten Themen dominieren in den DaF-Lehrwerken → der problematisierende Zugang mit kulturspezifischen Themen fehlt
- kulturelle Vergleiche: vor allem in FIN (steht im Kerncurriculum)

Conclusie

- › Bewuste omgang met leergang

Vragen

- › Hoe herkenbaar zijn de uitkomsten? En voor de verschillende talen?
- › Waar/op welk terrein is nieuw materiaal nodig?

